

BLOGI

Aina kannattaa varautua – Pohjoismainen yhteistyö rahoituskriisien torjumiseksi on tiivistä

Rahoitusvakaus | 09.12.2021 | Päivi Tissari

KIRJOITTAJA

Päivi Tissari
Vanhempi neuvonantaja

Maiden rajojen yli toimiminen on jo pitkään ollut pohjoismaisille pankeille täysin normaalia toimintaa. Suomalaiset ovat tottuneet siihen, että katukuvassa vastaan tulee ruotsalaisen tai tanskalaisen pankin mainos, eikä asiakkaan näkökulmasta ole suurta eroa sillä, avaako tilin torin kulmalle sijoittuneeseen kotimaiseen vai naapurimaan pankkiin.

Muutamit suuret pankit hallitsevat valtaosaa pohjoismaisesta pankkimarkkinasta, ja ne ovat levittäytyneet sivukonttoreiden ja tytäryhtiöiden kautta paitsi muihin Pohjoismaihin myös Baltiaan. Pankit ovat sidoksissa toisiinsa keskinäisen rahoituksen ja muiden kytkösten kautta, ja ne tarjoavat palveluitaan samoilla toimialoilla. Pohjoismaisille pankeille on ominaista, että ne nojaavat varainhankinnassaan pitkälti markkinoilta saatavaan rahoitukseen eivätkä asiakkaiden talletuksiin.

Pankkien välinen sidonnaisuus muodostaa myös mahdollisten ongelmien tartuntakanavan. Kuten Suomen Pankki on vakausjulkaisuissaan kuvannut, häiriöt vaikkapa yhden maan asuntomarkkinoilla valuvat helposti rajan yli ongelmiksi naapurimaan pankkisektorille. Tämä voi tapahtua joko taloudellisia reittejä pitkin tai luottamuksen horjuessa kaikkia samalla alalla ja alueella toimivia pankkeja kohtaan.

Vakaudesta huolehtiminen vaatii rajat ylittävää yhteistyötä

Rahoitusjärjestelmän vakaudesta huolehtiminen tällaisessa toimintaympäristössä vaatii myös viranomaisilta rajojen ylittämistä. Vaikka Suomen Pankin viiteryhmä monissa muissa asioissa on

eurojärjestelmä, siihen kuuluvat maat ja niissä sijaitsevat pankit, rahoitusvakauskysymyksissä Pohjoismaat ovat listan kärjessä.

Pohjoismaisten viranomaisten välillä ei ole samanlaisia lakiin kirjoitettuja yhteistyörakenteita kuin esimerkiksi EU-tasolla yhteisessä valvontamekanismissa (Single Supervisory Mechanism, SSM) tai yhteisessä kriisintarkaisumekanismissa (Single Resolution Mechanism, SRM).

Viranomaisyhteistyö on silti tiivistä.

Keskuspankkien kesken pohjoismaisen pankkisektorin tilaa on seurattu yhdessä jo vuosikymmeniä, erityisesti 1990-luvun pankkikriiseistä lähtien. Muita yhteistyökumppaneita ovat eri maiden rahoitusvalvonta- ja kriisintarkaisuviranomaiset sekä ne ministeriöt, joiden vastuualueeseen rahoitussektorin vakaus kuuluu.

Yhteisen pankkivalvonnan ja kriisintarkaisun perustamisen myötä pohjoismainen viranomaisperhe on laajentunut eurooppalaisilla virkaveljillä niiden pankkien osalta, jotka kuuluvat yhteisen valvonnan ja kriisintarkaisumenettelyjen piiriin.

Tietoa vakausuhista vaihdetaan ja analysoidaan ennakkoon

Viranomaisille on ensisijaisen tärkeää saada tietoa pankkien mahdollisista häiriöistä jo hyvissä ajoin eikä vasta sitten, kun jo rytisee. Tämän takia hyvät suhteet naapurimaihin ovat tärkeitä. Niitä ylläpidetään jatkuvalla yhteistyöllä ja tapaamisilla. Yhteistyö pitää sisällään tiedonvaihtoa, parhaiden käytäntöjen jakamista, ongelmatilanteisiin varautumista, koulutustilaisuuksia ja simulaatioharjoituksia.

Yhteistyö on virallistettu yhteistoiminta-asiakirjoissa ("Memorandum of Understanding", MoU), joiden tavoitteena on parantaa viranomaisten kriisinhallintavalmiuksia ja sopia ennakoivasti yhteistyöstä ja tiedonvaihdosta. Yhteistoiminta-asiakirjat eivät ole oikeudellisesti sitovia, mutta ne ovat asianomaisten vahva yhteistyötahdon ilmaus.

Kriisintarkaisuharjoitukset ovat osoittautuneet erittäin hyödyllisiksi ja aidon tuntuisiksi tavoiksi varautua kriisitilanteisiin. Viimeisin Pohjoismaiden ja Baltian maiden rahoitusmarkkinoiden kriisinhallintaharjoitus järjestettiin 31 viranomaisen voimin vuonna 2019. Siinä osallistujat pääsivät ensin ratkomaan kahden kuvitteellisen, rajan yli toimivan pankin likviditeetti- ja vakavaraisuusongelmia, ja lopulta kriisiin ajautuneiden pankkien toiminta, rakenne, pääomitus ja johto järjesteltiin uudelleen.

Jokainen kriisi on erilainen ja seuraavan kriisin ennustaminen varsin haastavaa. Harjoitusta varten suunnitellut skenaariot ja tapahtumien kulku osoittivat kuitenkin selkeästi, miten tarpeellinen

selkeä päätöksentekorakenne hektisessä kriisitilanteessa on. Harjoitus myös konkretisoi hyvin eri viranomaisten tehtäväkentän sekä heidän tietotarpeensa kriisintarkaisun eri vaiheissa.

Tavoitteena vakaa pohjoismais-baltialainen pankkisektori

Pohjoismaiden ja Baltian maiden välistä yhteistyötä tehdään alueella, jossa eroa on sekä maissa että niiden pankkisektoreissa. Suomi ja Baltian maat kuuluvat eurojärjestelmään ja pankkiunioniin ja tekevät pankkeihin kohdistuvia politiikkapäätöksiä ja operatiivisia toimia osana näitä suurempia yhteisöjä. Ruotsi ja Tanska puolestaan kuuluvat Euroopan Unioniin mutta eivät eurojärjestelmään eivätkä pankkiunioniin. Norja ja Islanti taas ovat EU:n ulkopuolisia ETA-maita.

Nämä erot näkyvät niin tiedon saatavuudessa, vertailtavuudessa, viranomaisten toimivaltuuksissa kuin lainsäädännössäkin. Palapeliä ei ole helppo koota, ja osittain tästä syystä pohjoismainen yhteistyö ja sen toimivuus on herättänyt mielenkiintoa myös kansainvälisillä areenoilla. Yhteistyö sujuu parhaiten, kun pitää kirkkana mielessä kaikille yhteisen tavoitteen: se on vakaa pohjoismais-baltialainen pankki- ja rahoitussektori.

Asiasanat

pankkisektori, Pohjoismaat, rahoitusvakaus